

Ophogingen in de Liesdel

**Archeologische Begeleiding Lange Niezel 16,
Amsterdam (2012)**

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 77, 2013

Jerzy Gawronski, Ranjith Jayasena

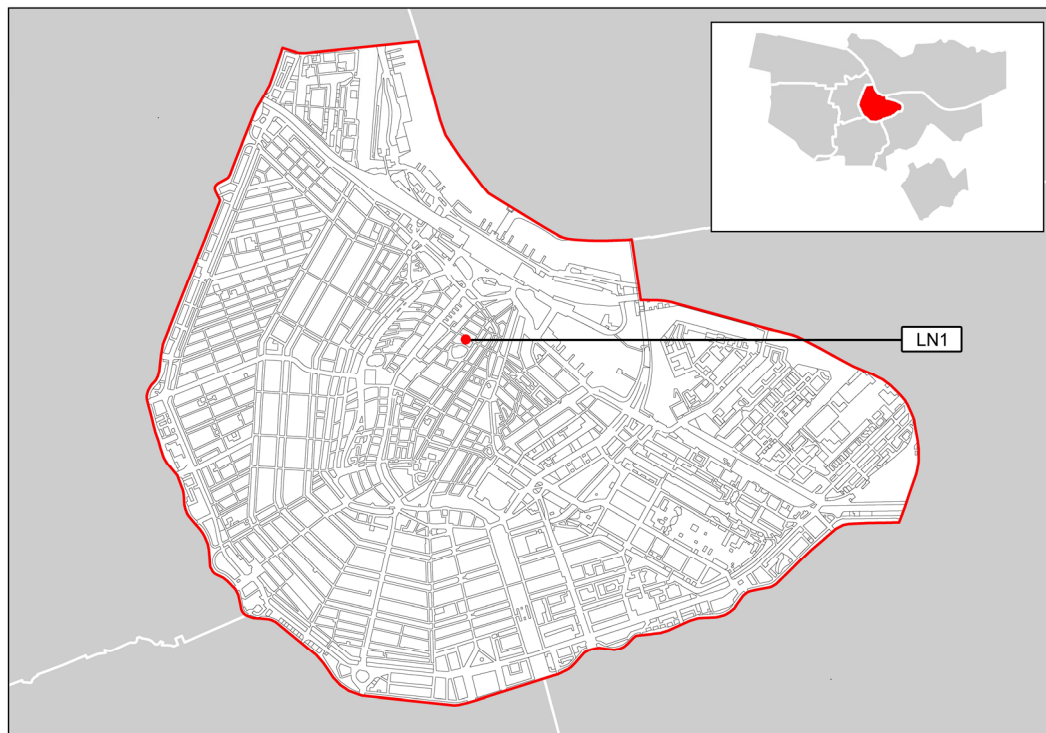

Inhoud

Basisgegevens	4
1 Inleiding	5
2 Achtergronden en vraagstellingen	6
2.1 Achtergronden	6
2.2 Vraagstellingen en methodiek	7
3 Sporen, structuren en vondsten	11
4 Conclusies	15
5 Literatuur	16
Bijlage 1 Sporen	17
Bijlage 2 Vondsten	18
Bijlage 3 Deventer systeem catalogus	19
AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)	20

Basisgegevens

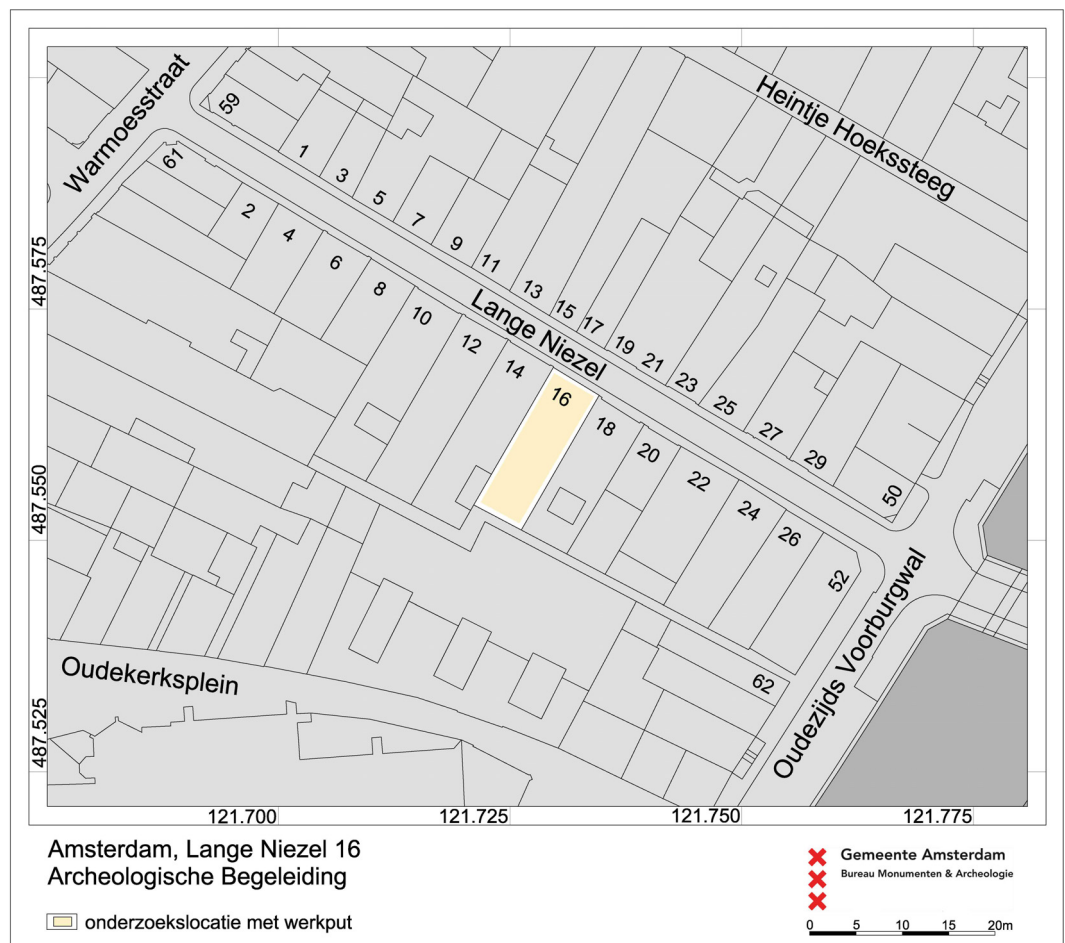
Plangebied	Lange Niezel 16
Adres	Lange Niezel 16
Kadaster	ASD05 G 00670 G 0000
RD-coördinaten	NO 121.729 / 487.568 NW 121.734 / 487.565 ZO 121.721 / 487.553 ZW 121.726 / 486.700
TOPO-code BMA	LN1
OM nummer	52510
Opdrachtgever	Dimitri Bouw BV Ouderkerk aan de Amstel
Bevoegd gezag	Gemeente Amsterdam Stadsdeel Centrum
Uitvoerder	Gemeente Amsterdam Bureau Monumenten & Archeologie
Beheer en plaats documentatie	Gemeente Amsterdam Bureau Monumenten & Archeologie

1 De onderzoekslocatie (Archeologische Begeleiding) Lange Niezel 16 binnen het Stadsdeel Centrum

1 Inleiding

In juni 2012 werd gestart met de eerste fase van de verbouwing van het pand Lange Niezel 16. Deze bouwlocatie bevindt zich in het oudste deel van middeleeuws Amsterdam en heeft daarom een hoge archeologische verwachting. In het bouwplan was funderingsherstel opgenomen inclusief de ontgraving van een kelderbak tot ca. 1,80 m ÷ NAP. Dit grondverzet zou leiden tot verstoring van de ondergrond en de eventueel daarin aanwezige archeologische resten. De civieltechnische ontgraving van de werkput werd archeologisch begeleid (AB) om de verwachting te toetsen en archeologische overblijfselen te documenteren en te bergen. De AB bestond uit een reeks van inspecties van 5 tot 29 juni 2012 door de afdeling Archeologie van het Bureau Monumenten & Archeologie (BMA). In het kader van de AB is de bodemopbouw gedocumenteerd met een bodemprofiel in de lengte van de bouwlocatie.

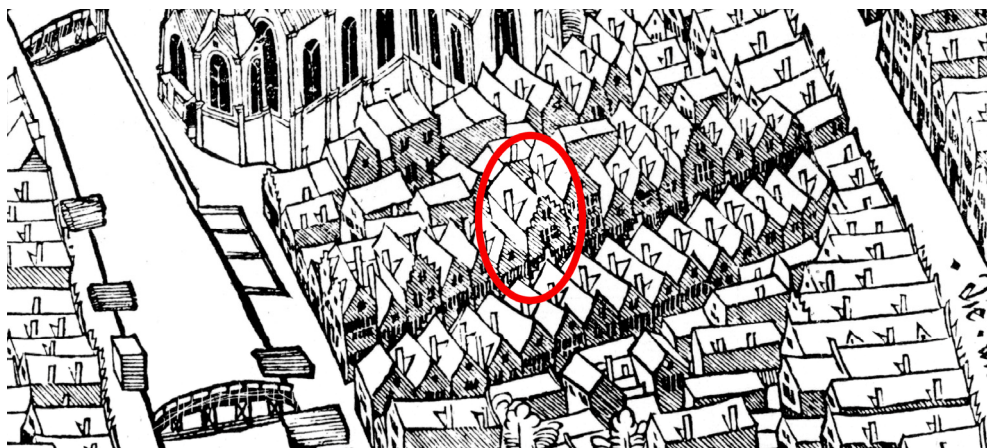
2 De onderzoekslocatie met de werkput binnen de topografische situatie van 2012

2 Achtergronden en vraagstellingen

2.1 Achtergronden

De Lange Niezel is een zijstraat van de Warmoesstraat. Langs deze straat ontstond in de 13de eeuw de vroegste bewoning op de oostelijke Amstel oever. Oorspronkelijk lag er op de plek van de Lange Niezel een veenmoeras dat zich aan de noordzijde van de Oude Kerk uitstreckte. De naam Lange Niezel is afgeleid van het woord 'liesdel' waarmee een laaggelegen gebied met een waterplantvegetatie van lisdodden werd aangeduid, zoals ook dit veenmoeras.¹ In de 14de eeuw was dit drassige gebied grotendeels kerkelijk eigendom. In de loop van de eeuw nam de behoefte aan bouwgrond voor woonhuizen toe. Daarom werden de langgerekte percelen die ten oosten van de Warmoesstraat naar de Oudezijds Voorburgwal liepen in de lengte opgesplitst tot meerdere afzonderlijke terreinen. Om de achterterreinen te kunnen bereiken werden de perceelsslotten gedempt en omgevormd tot stegen. In de zone ten noorden van de Oude Kerk², ging deze ontwikkeling gepaard met grootschalige ophogingen. De oudste vermelding van een huis en erf 'geleghen in der Liesdellen' dateert uit 1383.³

De stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz uit 1544 (afb. 3) toont de Lange Niezel als een dichtbebouwd stadsgebied. Hop het perceel Lange Niezel 16 is een hoog pand met een trapgevel afgebeeld. Dit is een voorganger van het huidige pand, zoals door bouwhistorisch onderzoek in 2012 is vastgesteld.⁴ Achter de 18de-eeuwse voorgevel gaat een houtskelet schuil waarvan drie elementen dendrochronologisch zijn gedateerd tussen 1543 +/- 10 en 1551. Het is waarschijnlijk in de jaren 1550 gebouwd. Die bebouwingsfase is weergegeven op de stadsplattegronden van Pieter Bast uit 1597 (afb. 4) en die van Balthasar Florisz van Berckenrode uit 1625 (afb. 5).

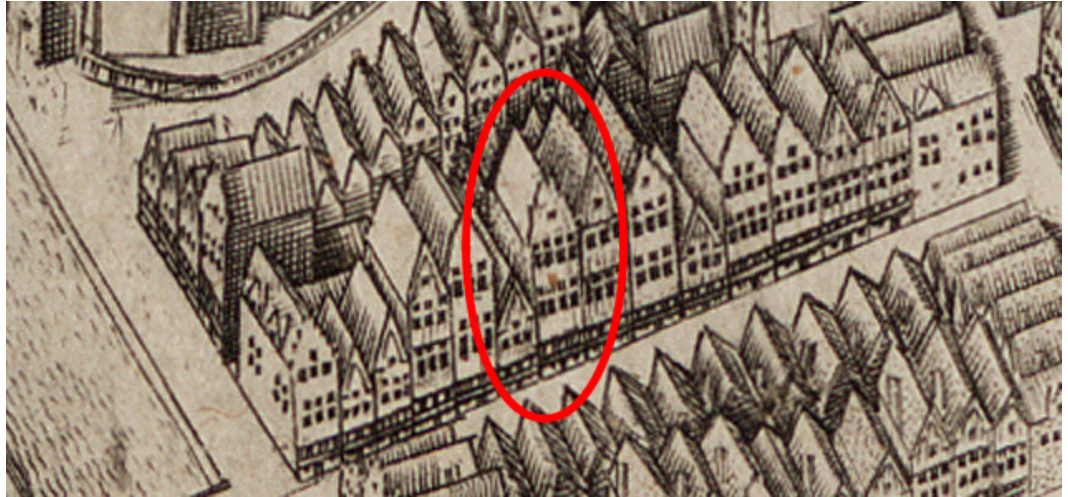
3 Lange Niezel 16 (omcirkeld) op de stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz uit 1544 (Stadsarchief Amsterdam)

¹ De Melker 2002, 22.

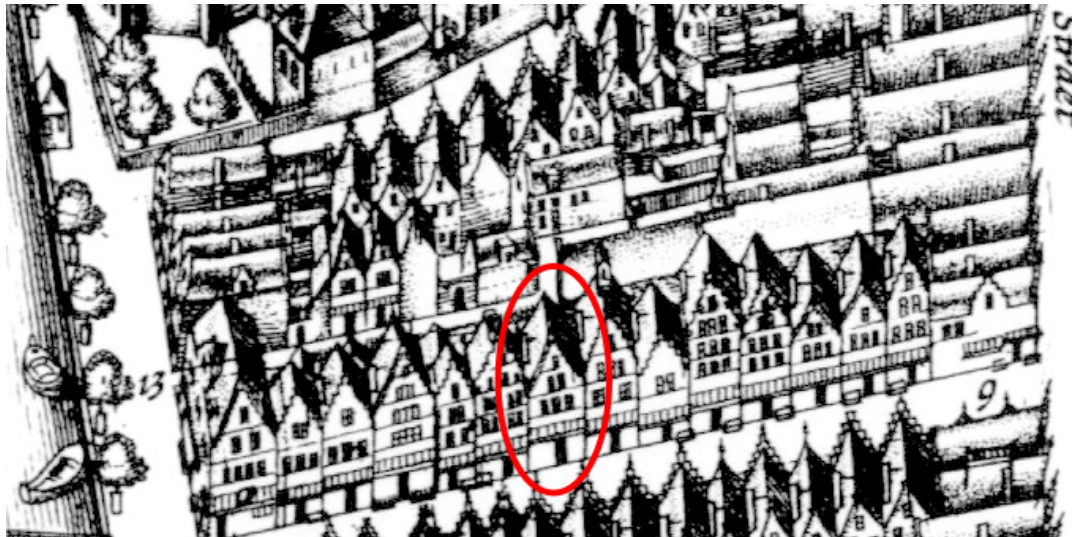
² Deze zone ten noorden van de kerk sterkte zich in ieder geval uit tot aan de zuidzijde van de Oudezijds Armsteeg. Archeologisch onderzoek in de Oudezijds Armsteeg (ARM, 2008) heeft aangetoond dat dit terrein in de tweede helft van de 14de eeuw grootschalig is opgehoogd, waarbij ondermeer een drassige geul moest worden opgevuld. Zie Gawronski & Jayasena 2011, 11.

³ Van der Laan 1975, 265 (oorkonde 394, d.d. 12 januari 1383).

⁴ Van Tussenbroek 2012, 121-122.

4 Lange Niezel 16 (omcirkeld) op de stadsplattegrond van Pieter Bast uit 1597 (Stadsarchief Amsterdam)

5 Lange Niezel 16 (omcirkeld) op de stadsplattegrond van Balthasar Florisz van Berckenrode uit 1625 (Stadsarchief Amsterdam)

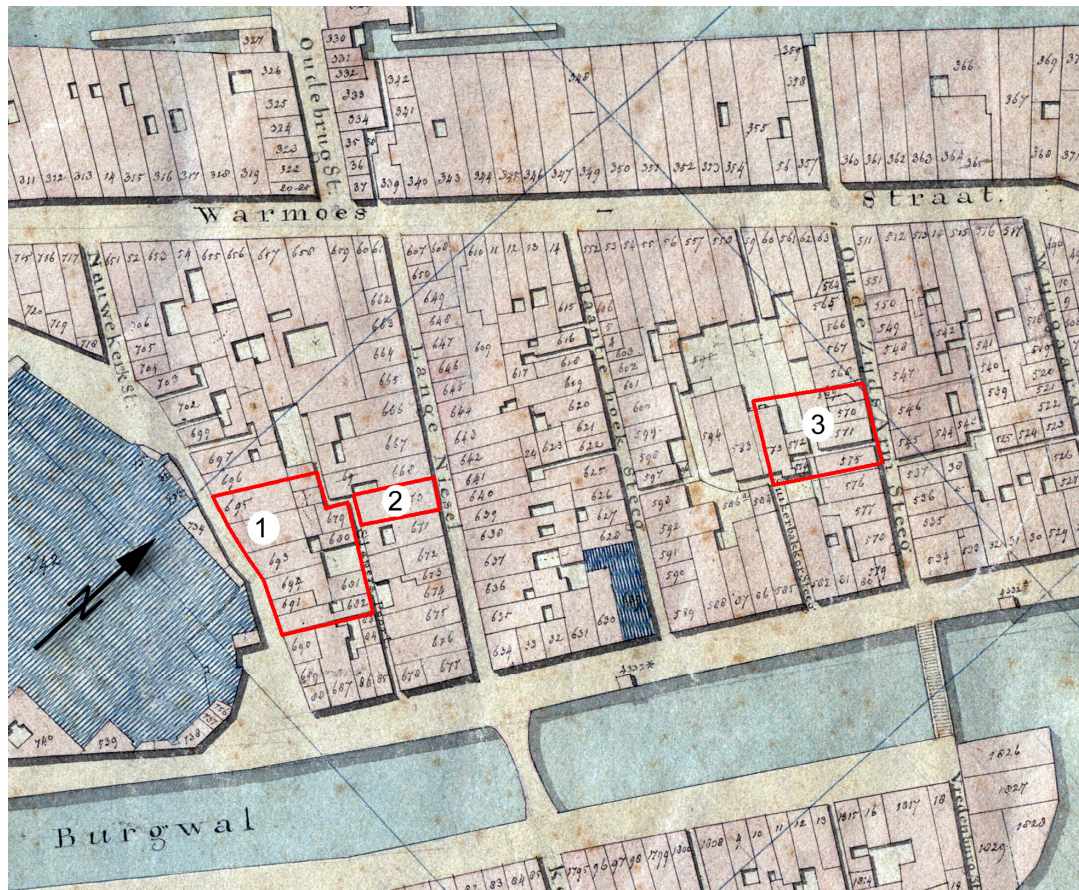
2.2 Vraagstellingen en methodiek

Voor de vindplaats Lange Niezel bestond een hoge verwachting, gebaseerd op historisch-cartografisch onderzoek en informatie over in de nabijheid gelegen al bekende vindplaatsen (afb. 6).

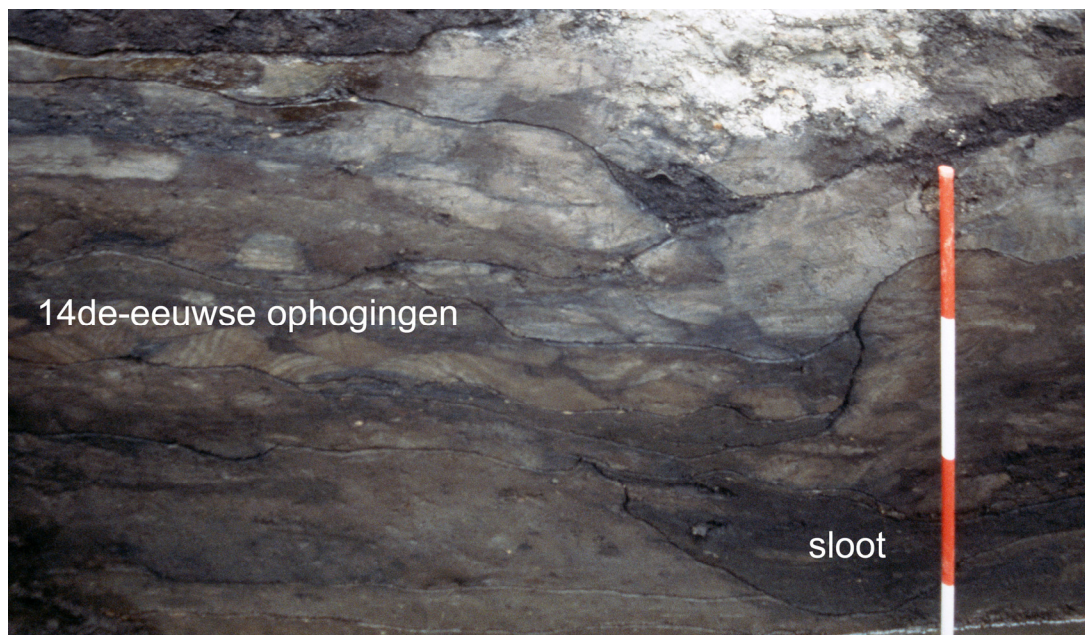
Op de locatie Oudekerksplein 6-14 / Slaperssteeg direct ten zuiden van de Lange Niezel is in 1997 archeologisch onderzoek uitgevoerd (OKP1, afb. 6:1).⁵ De archeologische informatie gaf inzicht in de ophogings- en bebouwingsgeschiedenis van deze locatie direct ten noorden van de Oude Kerk. De natuurlijke veenbodem lag hier op 2,75 m ÷ NAP. Het bosveen was afgedekt door een 0,2 m dik overstromingsdek. In de tweede helft van de 13de eeuw heeft een ophoging van venige kleizoden plaatsgevonden. Hierin werd een 2 m brede sloot gegraven die de begrenzing vormde van het kerkhof rondom de Oude Kerk.⁶ De sloot werd omstreeks 1350 gedempt en afgedekt met een rietmat ten behoeve van een nieuwe ophoging van de kerkterp (afb. 7).

⁵ BMA vindplaats OKP1, 1997, zie Baart 1997, 277-280.

⁶ Baart 1997, 279.

6 Het gebied tussen de Warmoesstraat (boven), de Oude Kerk (links) en de Oudezijds Voorburgwal (onder) met de vindplaats Oudekerksplein 6-14 (OKP1, 1), Lange Niezel 16 (LN1, 2) en de Oudezijds Armsteeg (ARM, 3) op het kadastrale minuutplan van 1820 (Stadsarchief Amsterdam)

7 Oudekerksplein (OKP1), noord-zuidprofiel met de rond 1350 gedempte sloot en ophogingen van kleizoden

Opeenvolgende ophogingslagen, die in de tweede helft van de 14de eeuw te dateren zijn, reikten tot 1 m ÷ NAP. Deze ophogingslagen bestonden uit een opeenstapeling van kleizoden met plaatselijk mest en turf. De oudste bebouwing, waarvan muurresten zijn opgegraven, stond parallel aan het kerkhof.⁷ Deze situatie is te zien op de stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz van 1544. In deze periode moeten de rooilijn en de verkaveling zijn ontstaan die tot het einde van de 20ste eeuw gehandhaafd bleven. Het funderingshout van de tussenmuur van de panden Oudekerksplein 12 en 14 is dendrochronologisch gedateerd in voorjaar / zomer 1538 en de vierkante houten beerput die bij dit pand hoorde in zomer 1538 / winter 1539.⁸ Dit wijst er op dat deze bebouwing kort na 1540 tot stand moet zijn gekomen.

In de Oudezijds Armsteeg, ten noorden van de Lange Niezel, is in 2008 archeologisch onderzoek uitgevoerd.⁹ In de eerste helft van de 14de eeuw was dit drassige grond, maar in de tweede helft van die eeuw is het terreinoppervlak grootschalig opgehoogd, waarna de eerste houten bebouwing verrees. De opgebrachte grondpakketten bestonden uit zware kleizoden, plaatselijk licht vermengd met huishoudelijk afval (afb. 8).

8 Oudezijds Armsteeg, 14de-eeuwse ophogingen van kleizoden met bovenin latere bebouwing

De Archeologische Begeleiding (AB) op Lange Niezel 16 bood de mogelijkheid om een bodemprofiel aan te leggen in aansluiting op de in 1997 aan het Oudekerksplein gedocumenteerde profielen. Door deze met elkaar te verbinden en te vergelijken kon meer inzicht worden verworven in de bodemopbouw in dit deel van de middeleeuwse stad en de fasering van het grondinrichting tussen de kerk en het oorspronkelijke drassige gebied de Liesdel. Het onderzoek richtte zich op de volgende vragen:

- de aard, omvang en datering van de aanwezige archeologische structuren,
- de samenstelling van ophogingslagen en de toepassing van stadsafval bij het bouwrijp maken van het terrein,
- de aanwezigheid van beerputten of afvalkuilen, de constructie hiervan en de samenstelling van eventueel botanisch materiaal van de vulling,
- de bewonings- en gebruiksgeschiedenis van de vindplaats met aandacht voor materiële neerslag van bewoning vanaf de 14de eeuw.

⁷ Baart 1997, 297.

⁸ Dendrochronologische datering RING, maart 1999.

⁹ BMA vindplaats ARM, 2008. Zie Gawronski & Jayasena 2011.

De bodemopbouw is in de lengterichting van het perceel met twee profielen gedocumenteerd: een oostprofiel in het zuidelijke deel van het perceel (profiel 1) en een westprofiel in het noordelijke deel (profiel 2). De profielen zijn tot op de maximale diepte van de civieltechnische ontgraving gedocumenteerd. Van houten bouwelementen zijn monsters genomen ten behoeve van dendrochronologie. De AB is uitgevoerd door het veldteam van de afdeling Archeologie van BMA volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2. Sporen zijn gedocumenteerd door middel van digitale fotografie en tekeningen op schaal 1:20.

3 Sporen, structuren en vondsten

Het archeologisch onderzoek heeft geresulteerd in elf sporen waarmee de gebruiksgeschiedenis van het terrein vanaf de tweede helft van de 14de eeuw tot in de 16de eeuw nader kon worden ingevuld (afb. 9). Deze sporen hadden hoofdzakelijk betrekking op ophogingslagen, funderingen en muurwerk.

Het oudste archeologische spoor binnen de civieltechnische ontgravingsdiepte van ca. 1,80 m ÷ NAP was een ophogingslaag van bruine humeuze iets venige klei (S 7). De bovenzijde tussen 1,20 en 1,30 m ÷ NAP bestond uit een loopvlak dat was versterkt met een 1,20 m lange en 1,5 cm dikke plank. Het ophogingspakket bevatte, ter hoogte van de voorgevel, een fragment van een Siegburg steengoed kan (LN1-7). Het gaat om een halsfragment met een ribbel op de overgang van de buik naar de hals. De scherf behoort toe aan het typologisch slanke model uit het derde kwart van de 14de eeuw.¹⁰

De ophoging liep aan de noordzijde af richting straat, naar een lager niveau van 1,65 m ÷ NAP. Deze laagte was opgevuld met donkerbruin humeuze klei met daarin afval van dierlijk bot, enkele scherven van roodbakend aardewerk en een stuk Langerwehe steengoed (S 8, LN1-10). Deze vondsten zijn te dateren in de tweede helft van de 14de eeuw (LN1-6).

Ophogingslaag S 7 werd afgedekt door een volgende ophoging van zware humeuze, donkerbruin/grijze kleizoden (S 2). Deze laag bevatte fragmenten van grijsbakend aardewerk (LN1-1) en steengoed uit Langerwehe (LN1-2). Het oppervlak van deze ophoging bestond uit een aparte, 0,10 tot 0,15 m dikke, kleilaag (S 11) op gemiddeld 1,00 m ÷ NAP.

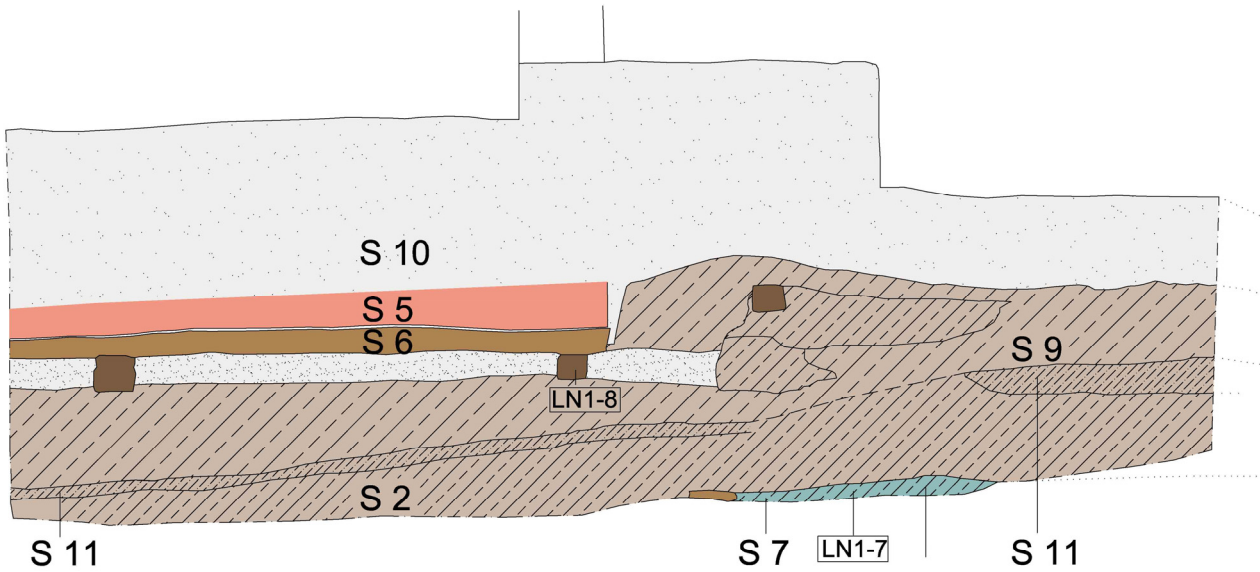
In een volgende ophoofphase was een 0,3 m dik pakket van bruine en donkerbruine kleizoden (S 9) aangebracht. Vanaf dit niveau is het perceel bebouwd. Van de oudste en waarschijnlijk eerste bouwphase resteerden delen van de fundering van de oostelijke (S 4) en westelijke zijgevel (S 6). De oostelijke zijgevel was gefundeerd op staal, dat wil zeggen een fundering die niet op palen rustte, maar was samengesteld uit dwars op de lengterichting van de muur gelegde gekantrechte balken en stukken boomstam met hierop een balk als langshout. Op deze fundering was een muur (S 5) van rode bakstenen van 20,5 x 10 x 4,5 cm opgebouwd. De zijgevel aan de westzijde (S 6) bestond uit vergelijkbaar metselwerk, maar hier bestond de fundering uit 10 cm dik langshout en kespen, waarvan er nog vier aanwezig waren op gemiddeld 0,70 m ÷ NAP in een pakket van grijs zand met puin (S 10). Beide funderingen lagen even diep en behoorden mogelijk tot dezelfde bouwphase. Het gehele pand was onderkelderd tot ca. 1,65 m onder de straat. De keldervloer was niet meer aanwezig, maar het niveau ervan was te reconstrueren aan de hand van de onderkant van de betegeling van de westelijke zijgevel, die op 0,35 m ÷ NAP lag. Twee van de funderingskespen konden dendrochronologische worden gedateerd: één element (LN1-5) leverde een exacte kapdatum van 1513 op, het andere (LN1-8) een datering van circa 1484.¹¹ Een derde dendromonster (LN1-6) was niet te dateren.

Bij de ontgraving kwam als losse vondst een archeologisch complete kan van Siegburg steengoed met ijzerengobe tevoorschijn (LN1-4-1, s2-kan-17, cat. 1). Dit aardewerk is in 1450-1500 te dateren.

¹⁰ Binnen het classificatiesysteem het 'Deventer systeem' waarschijnlijk een s1-kan-15 of s1-kan-1.

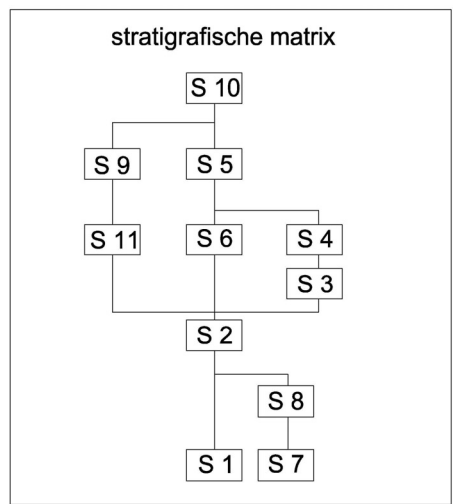
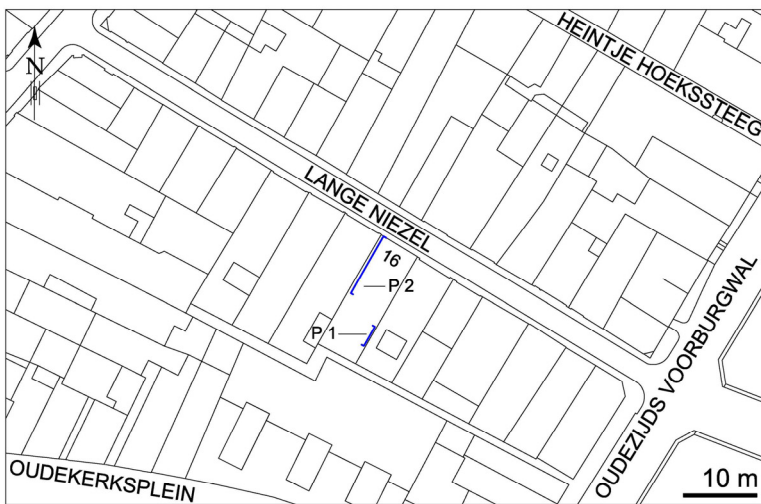
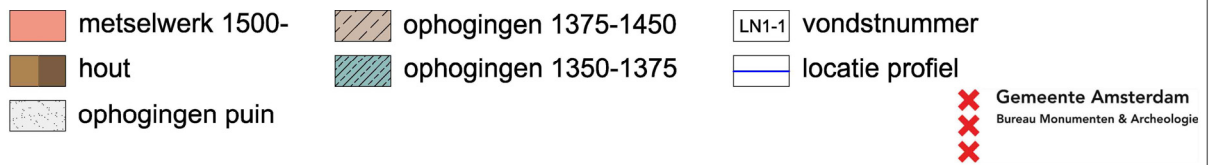
¹¹ Datering Dr. K-U. Heußner, Deutsches Archäologisches Institut te Berlijn, 26-09-2012.

zuidwest

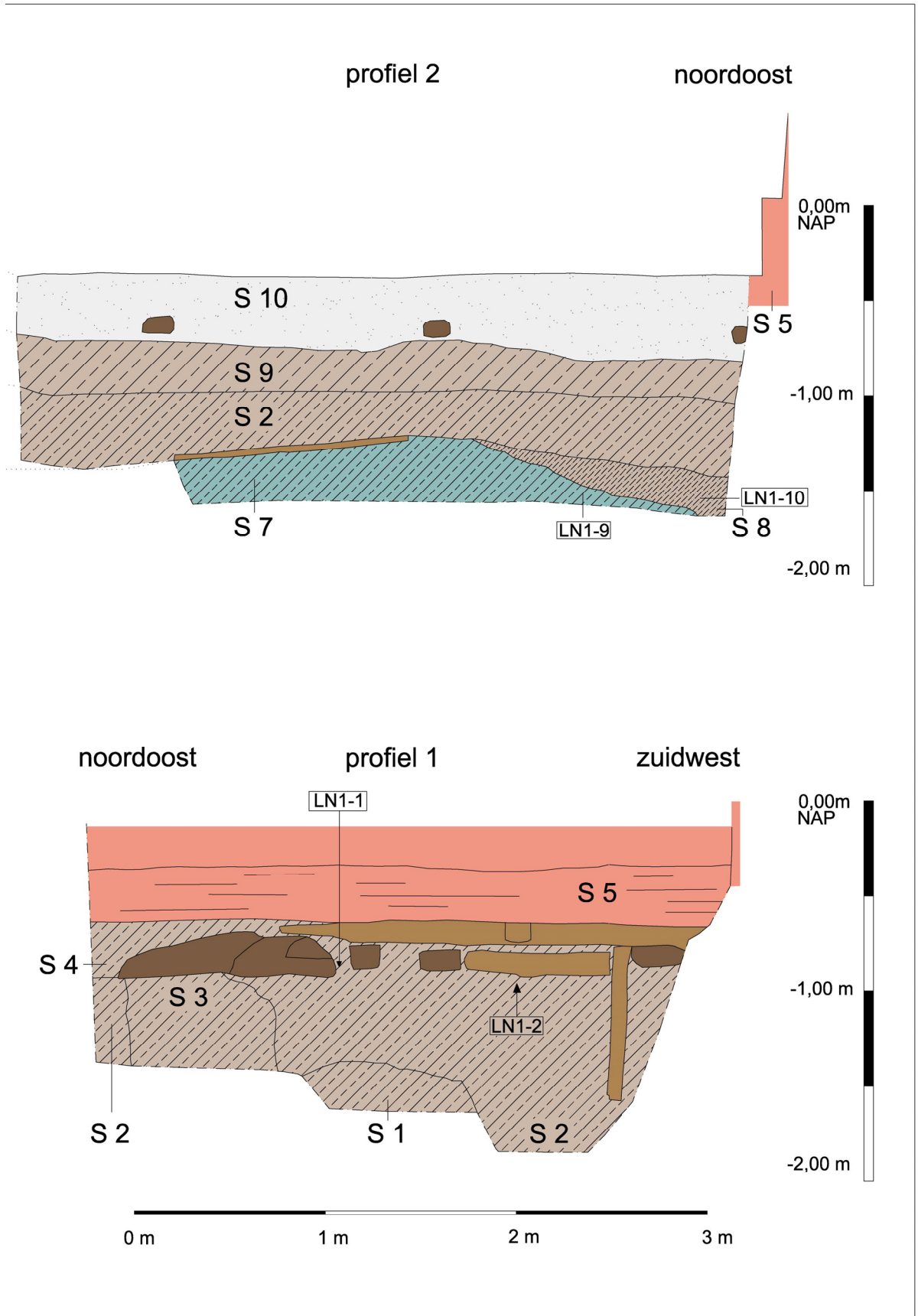

Amsterdam, Lange Niezel 16

Archeologische Begeleiding
 profielen

9 Westprofiel (P2) en oostprofiel (P1)

10 Profiel 2, detail. Duidelijk zichtbaar is de zodenstructuur van de ophogingen. Tussen de lagen S 7 en S 2 ligt een houten plank als verharding

4 Conclusies

De Archeologische Begeleiding op Lange Niezel 16 heeft nadere informatie opgeleverd over de ophogings- en bebouwingsgeschiedenis van deze locatie. Hoewel de natuurlijke bodem in de bouwput die tot ca. 1,80 m ÷ NAP werd ontgraven niet werd bereikt, werd uit de bodemopbouw duidelijk dat het terrein in de tweede helft van de 14de eeuw in enkele fasen is opgehoogd. De oudste ophoging binnen de ontgravingdiepte van de bouwput lag tussen 1,60 m ÷ NAP en 1,20 m ÷ NAP. Het oppervlak was verhard met planken en liep af naar de straatzijde. Of hiermee een oorspronkelijke laagte wordt weerspiegeld, bijvoorbeeld de oever van het watertje de Liesdel dat door de huidige straat liep en tot ver in de 14de eeuw een veenmoeras was, of een latere verzakking door het gewicht van de voorgevel kon niet worden vastgesteld. In een daaropvolgende periode tot circa 1450 is verder opgehoogd met zware kleizoden waarin sporadisch afval was verwerkt.

De ophooggeschiedenis van Lange Niezel 16 vertoont grote overeenkomsten met die op de vindplaatsen Oudekerksplein 6-14 en Oudezijds Armsteeg 6-12.¹² Ook hier is vanaf de tweede helft van de 14de eeuw grootschalig opgehoogd voorafgaande aan de eerste bebouwing. Zowel op deze vindplaatsen als Lange Niezel 16 lag de fundering van de eerste bebouwing op gemiddeld 0,75 m ÷ NAP.

Van de oudste bouwfase op Lange Niezel 16 resteerden een fundering op staal aan de oostzijde en een fundering op langshout en kespen aan de westzijde. Op basis van de dendrochronologische datering van het hout is de fundering ergens na 1513 aangelegd. In dat geval behoren deze funderingen tot het huis dat staat afgebeeld op de kaart van Cornelis Anthonisz uit 1544 (afb. 3). Dit betekent tevens dat bij de daaropvolgende bouwfase rond 1550, waarbij het huidige pand is gebouwd zoals uit bouwhistorisch onderzoek van de muren en het houtskelet naar voren is gekomen, gebruik is gemaakt van de fundering van de voorganger en is voortgebouwd op de reeds aanwezige funderingsmuur rond 1513.¹³ Oudere bouwsporen uit het einde van de 14de eeuw en de 15de eeuw zijn archeologisch niet aangetoond, hoewel historisch bekend is dat op de percelen langs de Lange Niezel toen woonhuizen werden gebouwd.

---

¹² Gawronski & Jayasena 2011, 12-13.

¹³ Tussenbroek 2012, 121-122.

5 Literatuur

Baart, J., 'Een stuk kerkland voor kapelaan Jacop Dier. De oorsprong van het Oudekerksplein', *Ons Amsterdam* 49/11 (1997), 277-280

Breen, J. Van, 'De grenzen van de vrijheid en van de omwalling der stad Amsterdam in de XIVe en XVe eeuw', *Jaarboek Amstelodamum* 45, 1953, 21-45

Gawronski, J., R. Jayasena, *Wonen achter de Oudezijds Voorburgwal. Archeologische opgraving Oudezijds Armsteeg, Amsterdam (2008)* (BMA AAR 60) Amsterdam 2011

Laan, P.H.J. van der, *Oorkondenboek van Amsterdam tot 1400*. Amsterdam 1975

Melker, B. de, *Metamorfose van stad en devotie. Ontstaan en conjunctuur van kerkelijke, religieuze en charitatieve instellingen in Amsterdam in het licht van de stedelijke ontwikkeling, 1385-1435*. Amsterdam 2002 (dissertatie UvA)

Oldewelt, W.F.H., 'De limieten van Amsterdam's rechtsgebied sedert 1342', *Jaarboek Amstelodamum* 30 (1933), 39-52

Speet, B., 'Verstening, verdichting en vergroting', in: M. Carasso-Kok (red), *Geschiedenis van Amsterdam. Een stad uit het niets, tot 1578*. Amsterdam 2004, 75-108

Tussenbroek, G. van, *Historisch hout in Amsterdamse monumenten. Dendrochronologie – houthandel – toepassing* (BMA PAM 3) Amsterdam 2012

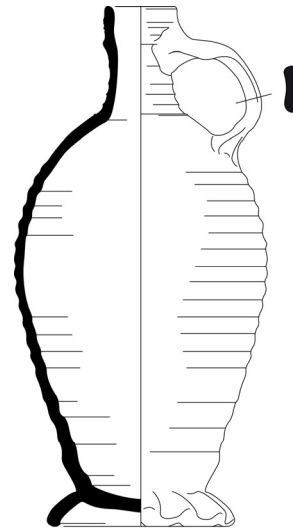
Bijlage 1 Sporen

S	NAP	NAP onder	beschrijving	interpretatie	ass	vondstnr	datering
1	1,30 m ÷		bruine venige klei met plantenresten	ophogingslaag	<2		1350-1400
2	0,90 m ÷		donkerbruin humeuze klei, plaatselijk duidelijke zodenstructuur	ophogingslaag	>1, <9	LN1-1, LN1-2	1375-1450
3	0,90 m ÷		bruin zand met puin en stukken hout	kuil (?)	>2, <4		1375-1450
4	0,63 m ÷	0,93 m ÷	houten fundering (op staal) van kespen en langshout, onder muur S 5	fundering	>2, <5		
5	0,13 m ÷	0,63 m ÷	muur, rode baksteen 20,5 x 10 x 4,5 cm	zijgevel Lange Niezel 16	>5		
6	0,92 m ÷	1,02 m ÷	fundering onder kelderbak aan zuidwestzijde	fundering	<5	LN1-5, LN1-6, LN1-8	
7	1,22 m ÷		bruine zware klei, plaatselijk gelaagd of zodenstructuur, bevat ondermeer botmateriaal, houten afdekking	ophogingslaag	=1, <2	LN1-7	1350-1375
8	1,22 m ÷	1,60 m ÷	donkebruine humeuze zandige klei	ophogingslaag	>7, <2		1375-1450
9	0,70 m ÷	0,90 m ÷	bruin + donkerbruine klei met veen, plaatselijk met duidelijke zodenstructuur	ophogingslaag	>2, <10		1375-1450
10	0,40 m ÷	0,70 m ÷	puinlaag	puinlaag	>9		1500-
11	1,20 m ÷	1,25 m ÷	laag van donkergrijze klei	loopniveau	>2, <9		1375-1450

Bijlage 2 Vondsten

vr	object	N	MAE	object	archo object	materiaal	kenmerken	dev sys	datering
1		1	1		wand	grijsbakkend: gedraaid			1300- 1450
2		1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe		s2-kan-	1300- 1500
3		1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	rood, 20 x 10,4 x 4,5 cm		1500- 1600
4	LN1-4-1	8	1	kan	rand, wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	engobe aan buitenzijde, 14/27	s2-kan-34	1475- 1525
5		1		balk	dendromonster	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1513 [KU Heußner, DAI, Berlijn, 26.9.2012]		1513
6		1		balk	dendromonster	hout: Pinus (den/grenen)	dateert niet		
7		2	1		wand	roodbakkend			1350- 1500
7		1				eco: bot			1350- 1500
7		1	1			metaal: ijzer			1350- 1500
8		1		balk	dendromonster	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum circa 1484 [KU Heußner, DAI, Berlijn, 26.9.2012]]		1484
9		1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg		s1-kan-15 / 1	1350- 1375
10		3	1	kan	rand, wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe		s2-kan-23	1300- 1375
10		1	1		wand	roodbakkend		r-	1300- 1400
10		16				eco: bot			

Bijlage 3 Deventer systeem catalogus

Opbouw van het catalogusblokje

- 1a vondstnummer
- 1b vondstcontext (complexdatering)
- 2 code van het type
- 3 objectdatering
- 4a maten in centimeters (grootste diameter / hoogte)
- 4b beschrijving van het type
- 5a baksel / materiaalsoort
- 5b kleur / glazuur
- 5c beschrijving van de decoratie
- 5d diversen
- 6a bodem
- 6b oor / steel
- 6c compleetheid
- 7 functie
- 8 productiecentrum
- 9 literatuur

(afbeelding schaal 1:4)

1

- 1a LN1-4
- 1b losse vondst uit ophoging
- 2 s2-kan-17
- 3 1450-1500
- 4a 13,9 / 27,7
- 4b bolle kan met afgeronde buikknik, schouder overgaand in hals, ribbels op schouder en hals, kraagrand, standring
- 5a steengoed met oppervlaktebehandeling
- 5b zoutglazuur
- 5c
- 5d
- 6a standring
- 6b lintoor
- 6c archeologisch compleet
- 7 kan
- 8 Siegburg
- 9

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)

In druk verkrijgbaar

Als PDF te downloaden op www.bma.amsterdam.nl

- AAR 1 *Wonen aan een wagenplein. AO Haarlemmerplein (2005).* Amsterdam 2006
- AAR 2 *Tweede Kostverlorenkade. IVO (2006).* Amsterdam 2006
- AAR 3 *Verschansen achter vuilnis. IVO Amstelstraat (2006).* Amsterdam 2007
- AAR 4 *Scherven uit de Pottenbakkersgang. AO Westerstraat (2003).* Amsterdam 2007
- AAR 5 *In de schaduw van de VOC. AO Rapenburg (2005).* Amsterdam 2007
- AAR 6 *Beerputten en bedrijvigheid. AO Konijnenstraat (2003).* Amsterdam 2007
- AAR 7 *Zerken en graven in de Nieuwezijds Kapel. IVO Rokin (2005).* Amsterdam 2007
- AAR 8 *Opgraving van een mikwe in de Nieuwe Synagoge. Jonas Daniël Meijerplein (2006).* Amsterdam 2007
- AAR 9 *De Hallen. IVO Bilderdijkkade (2006).* Amsterdam 2006
- AAR 10 *Een fontein in de Buitensingel. AB Leidseplein (2006).* Amsterdam 2006
- AAR 11 *Diemen Tolbrug. IVO Muiderstraatweg (2006).* Amsterdam 2008
- AAR 12 *Boezemgemaal Halfweg. IVO Wethouder van Essenweg (2006).* Amsterdam 2007
- AAR 13 *Frans Ottenstadion. IVO Amstelveenseweg (2004).* Amsterdam 2007
- AAR 14 *Archeologisch opgraving Vijzelstraat (2004).* Amsterdam 2007
- AAR 15 *Aanplempingen in het IJ. AO Martelaarsgracht (2003).* Amsterdam 2007
- AAR 16 *Schuilkerk de Papagaai. AO Kalverstraat (2004).* Amsterdam 2008
- AAR 17 *De saillant van Het Blaauwhoofd. IVO Van Diemenstraat (2006).* Amsterdam 2007
- AAR 18 *De noordwestelijke oever van Oostenburg. AO Oostenburgermiddenstraat (2006).* Amsterdam 2006
- AAR 19 *Het Shell-terrein. IVO Grasweg (2004).* Amsterdam 2007
- AAR 20 *Het RIVA-terrein. IVO Baarsjesweg (2005).* Amsterdam 2008
- AAR 21 *De Ceintuurbaanpanden. AB Tweede Sweelinckstraat / Sint Willibrordusstraat (2006).* Amsterdam 2008
- AAR 22 *Het Purperhoedenveem. AO Oudezijds Voorburgwal (2004).* Amsterdam 2008
- AAR 23 *Noord/Zuidlijn, locatie Rokin. AB / AO 2003-2006.* Amsterdam 2007
- AAR 24 *Sportpark Ronald McDonald, IVO Zunderdorpergouw (2007).* Amsterdam 2008
- AAR 25 *N 44, De Keyzer. IVO Czaar Peterstraat (2008).* Amsterdam 2008
- AAR 26 *Het Luycksterrein. IVO Overamstelstraat (2004).* Amsterdam 2008
- AAR 27 *Oranjerie in Frankendael. AO Middenweg (2003).* Amsterdam 2008
- AAR 28 *Serviesgoed uit een 18de-eeuwse beerput. AO Derde Weteringdwarsstraat (2003).* Amsterdam 2008
- AAR 29 *Profiel van de 17de-eeuwse stadswal. AB Marnixplein (2004).* Amsterdam 2008
- AAR 30 *Bolwerk Oosterblokhuis. AO Prof. Tulpplein (2005).* Amsterdam 2008
- AAR 31 *Van Amstelbocht tot Binnengasthuis. AO Oude Turfmarkt (2005).* Amsterdam 2009
- AAR 32 *N 43 / Funenpark. AB Cruquiuskade (2008).* Amsterdam 2009
- AAR 33 *Het gemeentearchief terrein. IVO Amsteldijk 67 (2009).* Amsterdam 2009
- AAR 34 *Spaarndammerdijk 320. IVO (2007).* Amsterdam 2009
- AAR 35 *Wonen aan twee stegen. AO Paardenstraat (2004).* Amsterdam 2008
- AAR 36 *Een 17de-eeuwse beerput in de grachtengordel. AO Keizersgracht 355 (2005).* Amsterdam 2009
- AAR 37 *Noordoosthoek van een 13de-eeuws verdedigingswerk. AO Nieuwezijds Kolk (2006).* Amsterdam 2009

- AAR 38 *Een dam rond 's Lands Dok. AO Marineterrein Kattenburgerstraat (2005). Amsterdam 2009*
- AAR 39 *Rust en Werk. AB Amsteldijk 67 (2009). Amsterdam 2009*
- AAR 44 *Kelderwoningen en een beerput in de Lastage. AO Nieuwe Jonkerstraat (2007). Amsterdam 2010*
- AAR 45 *De Sint Anthoniespoort en de stadsmuur. AB Nieuwmarkt (2007). Amsterdam 2010*
- AAR 46 *Boren voor de Bijenkorf, AB Noord/Zuidlijn Dam (2007). Amsterdam 2010*
- AAR 47 *Spuistraat AO Spuistraat 256-258 (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 48 *Sporen in de Suikerbakerssteeg, AO OZ Voorburgwal (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 49 *Bewoning tussen Nes en stadswal, AO OZ Voorburgwal/Pieter Jacobsstraat (2005). Amsterdam 2010*
- AAR 50 *Glasafval op het achtererf, AO Rozenstraat (2006). Amsterdam 2010*
- AAR 51 *De Buiksloterbreek. IVO Marjoleinterrein, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010*
- AAR 52 *Plavuizen in de Kalverstraat. AB Kalverstraat 151, Amsterdam (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 53 *Bolwerk Muiden. AB Sarphatistraat 470, Amsterdam (2010). Amsterdam 2010*
- AAR 54 *Archeologische Signaleringskaart Amsterdam. Amsterdam 2010*
- AAR 55 *Rozenstraat 194, AO, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010*
- AAR 56 *Bergbezinkbassin, AB Haarlemmerplein, Amsterdam (2010). Amsterdam 2011*
- AAR 57 *De Nieuwe Ooster. IVO Rozenburghlaan, Amsterdam (2011). Amsterdam 2011*
- AAR 58 *Ophogingen en bedrijfsafval VOC-werf. AB Oostenburg kavel 5, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011*
- AAR 59 *Van Buitenpolder tot Uilenburg. AO Oudeschans 5-11, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011*
- AAR 60 *Wonen achter de OZ Voorburgwal. AO OZ Armsteeg, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011*
- AAR 61 *Cluster Schievink. AO Rozenstraat 68-74, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011*
- AAR 62 *Beerput Spuistraat 30. AB, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011*
- AAR 63 *De 17de-eeuwse stadswal bij de Regulierspoort. AB Rembrandtplein, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011*
- AAR 64 *Van scheepshelling tot Koorndrager. AO Oudeschans 73-77, Amsterdam (2009). Amsterdam 2012*
- AAR 65 *Op 't Water gewonnen, AB Dam 2-4, Amsterdam (2009), Amsterdam 2012*
- AAR 66 *De waterkelder van de Portugese Synagoge. AB Mr. Visserplein 3, Amsterdam (2010), Amsterdam 2012*
- AAR 67 *'Ons Genoegen', OA Elandsstraat 101, Amsterdam (2010), Amsterdam 2012*
- AAR 68 *Oud Zunderdorp begraven achter de kerk. AB Begraafplaats Zunderdorp (2010). Amsterdam 2012*
- AAR 69 *Marine Etablissement Amsterdam. IVO Kattenburgerstraat, Amsterdam (2012). Amsterdam 2013*
- AAR 70 *Sporen van het 16de-eeuwse landelijke gebied buiten het Singel. AB Herengracht 74-78, Amsterdam (2010). Amsterdam 2013*
- AAR 71 *Een beerput van welgestelden in de Amsterdamse grachtengordel 1675-1750. AO Herengracht 12, Amsterdam (2006). Amsterdam 2013*
- AAR 72 *Menselijke skeletten in een steeg in Nieuwendam. AB Nieuwendammerdijk 305-307, Amsterdam (2011). Amsterdam 2013*
- AAR 73 *Tussen Nieuwezijds Voor- en Achterburgwal. AB Spuistraat 3A/Nieuwezijds Voorburgwal 16, Amsterdam 2011. Amsterdam 2013*
- AAR 74 *Aanplemping in de Amstelbocht. AB Diepriool Nieuwe Doelenstraat, Amsterdam (2010-2011). Amsterdam 2013*
- AAR 75 *Heiligeweg 32. AB Heiligeweg 32, Amsterdam (2012). Amsterdam 2013*
- AAR 76 *Wibautveste. AB Wibautstraat 198 e.v., Amsterdam (2013). Amsterdam 2013*
- AAR 77 *Ophogingen in de Liesdel. AB Lange Niezel 16, Amsterdam (2012). Amsterdam 2013*

Colofon

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 77
Amsterdam 2013
ISSN: 1872-5139

Tekst: Jerzy Gawronski, Ranjith Jayasena
Redactie: Jerzy Gawronski
Veldwerk: Ranjith Jayasena, Ron Tousain
Tekeningen: Ranjith Jayasena, Ron Tousain (object)
Foto's: Ranjith Jayasena, Ron Tousain
Vondstdeterminatie: Ranjith Jayasena
Vormgeving: BMA (7/11/2013)

© Bureau Monumenten & Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2013

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.